

Zadeva: 007-9/2016/3
Datum: 25.2.2016

**Ministrstvo za delo, družino, socialne
zadeve in enake možnosti**
Direktorat za socialne zadeve
gp.mddsz@gov.si

Zadeva: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu – mnenje Informacijskega pooblaščenca
Zveza: Vaše dodatno zaprosilo za mnenje, z dne 24. 2. 2016 ter priložena pojasnila

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju IP) je prejel vaše dodatno zaprosilo za posredovanje pripomb k predlaganim spremembam Zakona o socialnem varstvu (v okviru predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu; v nadaljevanju: predlog zakona). Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: ministrstvo) ste, kot navajate, prvotno predlagane spremembe z dne 12. 2. 2016 dopolnili, tako naj bi dopolnjeni predlog zakona predvideval, da se lahko nove storitve socialno varstvene dejavnosti uvajajo oz. preskušajo preko poskusnega izvajanja socialno varstvene dejavnosti. V tovrstnih primerih bo, kot še navajate, celotno izvajanje storitve potekalo v okviru poskusnega projekta, ki bo šele podlaga za morebitno sistemsko umestitev določene rešitve v obstoječ sistem socialno varstvene dejavnosti. Izpostavljate, da ste na podlagi mnenja IP opustili rešitev, ki predvideva vzpostavitev celostnega sistema povezovanja, dostopanj in obdelovanja osebnih podatkov za namen socialne aktivacije, ampak bi v okviru nove, bistveno skrčene rešitve osebne podatke zgolj zbirali in obdelovali – brez kakršnegakoli povezovanja zbirk ter neposrednega dostopanja do le-teh preko informacijske povezave. Prav tako bi bili, kot pojasnjujete, vsi osebni podatki zbrani in vneseni na podlagi izrecne privolitve obravnavane osebe. Pred tem se ne bi postopek obravnave take osebe niti pričel.

Omenjate, da naj bi že bilo znano, da se bosta na podlagi navedene pravne podlage, ki naj bi omogočala poskusno izvajanje socialne varstvene dejavnosti izvajala vsaj dva poskusna projekta financirana iz evropskih kohezijskih sredstev. Prvi projekt bo, kot pojasnjujete, **poskusna uvedba sistema socialne aktivacije ter razvoj programov socialne aktivacije**. V okviru tega projekta bodo: »poskusno vzpostavljene enotne vstopne točke, preko katerih se bo omogočila celostna obravnava socialno izključenih oseb. V okviru teh enotnih vstopnih točk bodo delovali koordinatorji za socialno aktivacijo, ki bodo zaposleni na resornem ministrstvu. Njihove naloge bodo jasno opredeljene v vlogi za črpanje sredstev, ter v elaboratu za potrditev poskusnega izvajanja, kot tudi v opisu nalog v sistematizaciji. Koordinatorjeva osnovna naloga bo obravnava, vključitev ter spremljanje ter podpora obravnavani osebi. Za to je predvideno, da se v okviru poskusnega izvajanja storitve zberejo in obdelajo določeni podatki, ki bodo omogočali tudi s strani Evropske komisije zahtevane evalvacije, kot tudi redno izvajanje in spremljanje ter tudi morebitna izplačila nagrade za aktivacijo in povračila stroškov prevoza ter prehrane.«

Pojasnjujete še, da bi bili vstopna točka centri za socialno delo, ki naredijo prvo triažo v okviru prve socialne pomoči. V kolikor bo socialni delavec presodil, da je potrebna širša obravnava osebe v smislu socialne aktivacije bo to osebo preusmeril v obravnavo koordinatorju. Celotna vključitev bo prostovoljna. Privolitev v začetek obravnave bo predstavljalo soglasje obravnavane osebe. Vsi podatki, ki bi jih zbirali, bi bili dani oz. dani v dostop na podlagi te privolitve oz. soglasja – torej prostovoljno.

Poleg tega vas zanima ali bi bilo mogoče na podlagi pisnega soglasja obravnavane osebe omogočiti vpogled v bazo ISCS2 ter v BSP.

Opozarjate, da je zaradi poskusne narave izvajanja storitve v danem trenutku težko predvideti, katere osebne podatke bi potrebovali. Nabor in obseg podatkov bi bil zato točneje definiran in potrjen v projektu poskusnega izvajanja, ki ga potrdi minister s sklepom. Za druge morebitne projekte poskusnega izvajanja pa, kot poudarjate, prav tako v tem trenutku ni mogoče predvideti, kateri podatki so/bodo potrebni.

Sprašujete še, ali bi 3. odstavek 9. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov lahko tolmačili v smeri, da bi bila sklenitev dogovora med koordinatorjem za socialno aktivacijo in obravnavno osebo o vključitvi v socialno aktivacijo zadostna pravna podlaga za zbiranje in obdelavo osebnih podatkov. Če je temu tako, vas zanima ali bi bila dovolj dodatna navedba v predlogu 79. člena, da se osebni podatki v projektu, ki se izvaja na podlagi 79. člena zbirajo in obdelujejo na podlagi soglasja ter ob sklenitvi dogovora.

V kolikor temu ni tako, vas zanima, ali je potem resnično za vsak poskusni projekt, ki bi vseboval kakršno koli zbiranje in obdelovanje osebnih podatkov potrebno imeti tudi izrecno pravno podlago.

IP ponovno poudarja, da vsakršna obdelava osebnih podatkov na podlagi zakona predstavlja poseg v varstvo osebnih podatkov, ki je samostojna človekova pravica, izvedena iz pravice do zasebnosti in povezana s pravico do osebnega dostojanstva. Vsakršen poseg v človekove pravice mora biti skladen z Ustavo RS in mednarodnimi instrumenti, k spoštovanju katerih se je zavezala Republika Slovenija. IP v zvezi s tem izpostavlja predvsem potrebo po ustrezni opredelitvi osebnih podatkov, zbirk osebnih podatkov, njihovih upravljavcev in namenov, za katere se bodo na podlagi zakona obdelovali osebni podatki v okviru posameznih postopkov in v zvezi z aktivnostmi pristojnih organov in organizacij ter drugih subjektov. Ustava RS namreč v 2. odstavku 38. člena določa, da zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa zakon. To pomeni, da mora zakon, in ne podzakonski akt dovolj določno inizčrpno določiti, kateri osebni podatki so predmet zbiranja in nadaljnje obdelave s strani določenih upravljavcev ter za katere namene.

Na podlagi vaših dodatnih pojasnil, pojasnjujemo, da 3. odstavek 9. člena ZVOP-1 v opisanem primeru ne more služiti kot pravna podlaga, ki bi 'nadomeščala' ustrezno zakonsko določbo, saj to ni njen namen. Ta določba sicer res lahko predstavlja samostojno pravno podlago, vendar v posameznih, natančno pretehtanih primerih, ne pa kot generalno pravilo za celoten sistem.

Morebitno pravno podlago za zbiranje in obdelavo posameznih osebnih podatkov v določenih primerih (nikakor pa ne v celoti za celoten sistem izvajanja poskusnih socialno varstvenih storitev) pa bi lahko predstavljal 4. odstavek 9. člena ZVOP-1, ki predstavlja samostojno pravno podlago za obdelavo osebnih podatkov in določa, da se »lahko v javnem sektorju izjemoma obdelujejo tisti osebni podatki, ki so nujni za izvrševanje zakonitih pristojnosti, nalog ali obveznosti javnega sektorja, če se s to obdelavo ne poseže v upravičen interes posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo«. V zvezi s tem pa poudarjamo, da bi to pomenilo, da je treba v vsakem posameznem primeru določenih storitev presojati (to je naloga upravljavca in te presoje ni mogoče narediti 'na zalogo'), kateri podatki so nujni za izvrševanje zakonitih pristojnosti, nalog ali obveznosti javnega sektorja in ali se s to obdelavo res ne poseže v upravičen interes posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo. Zato 4. odstavek 9. člen ZVOP-1 ne more služiti kot 'nadomestilo' za ustrezno zakonsko opredelitev obdelave osebnih podatkov v okviru poskusnega izvajanja socialno varstvenih storitev.

Ustreznejša se zdi rešitev, v okviru katere bi bilo z zakonom opredeljeno, da je pogoj za vključitev v poskusno izvajanje socialno varstvenih storitev pisno soglasje posameznika, ki čemer se prav tako z zakonom določi, da je za zbiranje osebnih podatkov v zvezi z izvajanjem teh storitev potrebno pisno soglasje (pod pogojem, da se posameznika ustrezno seznanijo z vsebino in namenom zbiranja, kot tudi obsegom zbiranja in obdelave njegovih osebnih podatkov v zvezi s tem), pri čemer pa bi:

- z zakonom dovolj jasno opredelili in zamejili, kdo so lahko upravljavci zbirk osebnih podatkov, ki bi nastajale v okviru poskusnega izvajanja socialno varstvenih storitev (npr. centri za socialno delo in pooblaščenice osebe na ministrstvu, nikakor pa ne kdorkoli),
- ustrezno opredelili in omejili nabor osebnih podatkov, ki bi lahko bili predmet zbiranja (nedvomno to ne morejo biti katerikoli podatki, ki jih določa podzakonski akt), pri čemer se osebne podatke lahko določijo na opisen način, kot npr. identifikacijski podatki, podatki o nadaljnjem izobraževanju ipd.;
- ustrezno opredelili namen zbiranja in obdelave osebnih podatkov ob pogoju pisnega soglasja, kot npr. zgolj za namene izvajanja konkretne storitve v okviru posameznega projekta poskusnega izvajanja socialno varstvenih storitev, za katero je posameznik dal pisno soglasje;
- posebno pozornost namenili primerom, ko bi šlo za zbiranje in obdelavo občutljivih osebnih podatkov (to so podatki o rasnem, narodnem ali narodnostnem poreklu, političnem, verskem ali filozofskem prepričanju, članstvu v sindikatu, zdravstvenem stanju, spolnem življenju, vpisu ali izbrisu v ali iz kazenske evidence ali evidenc, ki se vodijo na podlagi zakona, ki ureja prekrške; občutljivi osebni podatki so tudi biometrične značilnosti, če je z njihovo uporabo mogoče določiti posameznika v zvezi s kakšno od prej navedenih okoliščin);

- jasno opredelili temeljne pojme, kot npr. za kakšne ukrepe oz. storitve gre, kdo so upravičenci, kdo upravljavci ipd.;
- jasno opredelili zahteve glede varstva osebnih podatkov, tako z vidika jasne zamejitve, kdaj gre za osebne podatke, kot tudi z vidika opredelitve izvedbe potrebnih zahtev, ki izhajajo iz ZVOP-1 glede njihovega zavarovanja in morebitne pogodbene obdelave (izhajajoč iz 11. člena ZVOP-1).

Ob tem opozarjamo, da je **v primeru, ko bi torej vključitev v poskusne programe socialno-varstvenih storitev in zbiranje ter obdelava osebnih podatkov v zvezi s tem imela podlago v pisni osebni privolitvi posameznika (ta mora biti v javnem sektorju utemeljena v zakonu – torej Zakonu o socialnem varstvu), treba zagotoviti, da je posameznik ob podaji pisnega soglasja ustrezno seznanjen s podatki iz 19. člena ZVOP-1** (o upravljavcu osebnih podatkov in njegovem morebitnem zastopniku, namenu obdelave osebnih podatkov, uporabnikih ali vrsti uporabnikov njegovih osebnih podatkov; navedbo, ali je zbiranje osebnih podatkov obvezno ali prostovoljno, ter možnimi posledicami, če ne bo prostovoljno podal podatkov; informacijo o pravici do vpogleda, prepisa, kopiranja, dopolnitve, popravka, blokiranja in izbrisa osebnih podatkov, ki se nanašajo nanj).

IP zato ocenjuje, da bi bilo treba **predlog zakona, s katerim ste nas seznanili 12. 2. 2016, – v skladu z zgoraj navedenim in upoštevajoč vaša dodatna pojasnila, bistveno dopolniti in ožje zamejiti, katere oblike poskusnega izvajanja socialno varstvene dejavnosti, s strani katerih izvajalcev, so ob pogoju zakonsko opredeljenega pisnega soglasja posameznika dopustne z vidika obsega njihovih posegov v zasebnost posameznika in s tem povezane vidike zbiranja in obdelave osebnih podatkov**, česar v skladu z Ustavo RS in ZVOP-1 ni mogoče prepustiti v ureditev v okviru podzakonskega akta (slednji lahko predstavlja izvedbeni akt, ne more pa nadomestiti pravnih praznin).

Za morebitna dodatna vprašanja in pripombe smo vam na voljo.

Lepo vas pozdravljamo ter vam želimo uspešno delo.

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
Informacijska pooblaščenka

Pripravila:

Alenka Jerše, univ. dipl. prav.,
namestnica informacijske pooblaščenke